

результативності творчої діяльності, а й формуванню психологічної стійкості, емпатії, здатності до саморегуляції та ефективної соціальної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецька. Харків: Віват, 2018. 512 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. Київ: ІПППО, 2000. 312 с.
3. Ковальчук О. Роль емоційного інтелекту у професійній підготовці майбутніх фахівців мистецьких дисциплін. Мистецька освіта в Україні. 2021. № 3. С. 45–52.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

Фоломєєва Н.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри сценічного мистецтва,
естради та методики режисерування
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка,
Заслужений діяч мистецтв України,
м. Суми, Україна

РОЗВИТОК ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ

Постановка проблеми. У сучасних умовах професійної мистецької освіти особливої актуальності набуває проблема розвитку вокального слуху як однієї з ключових складових виконавської майстерності виконавців. Вокальний слух забезпечує точність інтонування, контроль звукоутворення, здатність до художньо-емоційної інтерпретації музичного твору та формування індивідуального виконавського стилю. Попри значну увагу науковців до питань вокальної підготовки, у практиці фахового навчання нерідко спостерігається недостатня розробленість методів цілеспрямованого розвитку вокального слуху, що негативно впливає на якість професійної підготовки майбутніх виконавців. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних педагогічних підходів і методик, спрямованих на вдосконалення слухових навичок у процесі вокального навчання.

Проблема розвитку вокального слуху у процесі професійної підготовки майбутніх виконавців активно висвітлюється у сучасних зарубіжних наукових дослідженнях. Значний внесок у вивчення ролі слухового й кінестетичного

зворотного зв'язку у формуванні вокальних навичок здійснено у статті «Effects of a Professional Solo Singer Education on Auditory and Kinesthetic Feedback – A Longitudinal Study of Singers' Pitch Control» [2], де доведено позитивний вплив професійного навчання на розвиток інтонаційної точності співаків. Важливими для дослідження є також стаття «Effects of speech style, room acoustics, and vocal fatigue on vocal effort» [1], присвячена впливу зовнішнього слухового контролю на якість і точність співу професійних та непрофесійних виконавців. У статті «Temporal Resolution and Active Auditory Discrimination Skill in Vocal Musicians» [3] автори обґрунтовують, що систематичне вокальне навчання сприяє розвитку активної слухової диференціації та музичного сприйняття. Науковий інтерес становлять також дослідження Дженіфер Оатс [4] щодо аудіально-перцептивної оцінки оперного голосу, у яких підкреслюється важливість слухового аналізу у професійній підготовці співаків.

Мета доповіді полягає у конкретизації засобів розвитку вокального слуху у процесі професійної підготовки майбутніх виконавців.

Виклад основного матеріалу. Методика розвитку вокального слуху в сучасній системі професійної підготовки майбутніх виконавців розглядається як один із ключових напрямів вокальної педагогіки, оскільки саме рівень сформованості слухових компетенцій значною мірою визначає якість вокального інтонування, художню виразність виконання та здатність співака до професійного самоконтролю. Вокальний слух є складним інтегративним утворенням, що охоплює музично-слухове сприйняття, внутрішній слух, здатність до точного відтворення висоти звуку, темброву диференціацію, а також координацію слухових і голосових процесів.

Аналіз праць зарубіжних дослідників свідчить про значну увагу до проблеми взаємодії слухового сприйняття та голосоутворення. Зокрема, у згаданій статті, колектив авторів якої очолює Дік Мьорбе [2] обґрунтовано, що професійна вокальна підготовка позитивно впливає на точність інтонування завдяки розвитку координації між слуховими й кінестетичними відчуттями. Автори підкреслюють, що вокальний слух формується не лише через пасивне сприйняття музичного матеріалу, а, передусім, у процесі активної вокальної діяльності, коли співак навчається аналізувати та коригувати власне звучання. Такий підхід підтверджує важливість систематичних вправ на інтонаційну точність, розвиток внутрішнього слуху та усвідомлення механізмів голосоутворення.

У сучасній методиці розвитку вокального слуху значна увага приділяється використанню слухового зворотного зв'язку. Дослідження демонструють, що якість вокального виконання значною мірою залежить від акустичних умов, у яких відбувається спів, а також від здатності виконавця адекватно сприймати власний голос [1]. У зв'язку з цим у професійній підготовці майбутніх виконавців широко застосовуються методи аудіального самоконтролю, що передбачають прослуховування власного виконання, аналіз помилок інтонування та корекцію вокальної техніки. Подібна практика сприяє розвитку критичного слухового мислення, формуванню стабільних вокально-слухових уявлень і вдосконаленню навичок саморегуляції під час співу.

Важливим аспектом сучасної методики є поєднання традиційних педагогічних підходів із цифровими технологіями навчання. У вокальній педагогіці активно використовуються програми спектрального аналізу звуку, цифрові тюнери, мобільні застосунки для контролю висоти тону та спеціальні платформи візуального зворотного зв'язку. Сучасний розвиток цифрових технологій сприяв активному впровадженню навчального програмного забезпечення у процес професійної вокальної підготовки, зокрема у сфері розвитку вокального слуху. Більшість сучасних програм орієнтовані на формування інтонаційної точності, розвиток внутрішнього слуху, удосконалення навичок слухового контролю та аналізу власного голосу. Важливою особливістю таких програм є використання технологій реального часу, які дозволяють миттєво оцінювати точність інтонування та візуалізувати параметри звучання голосу. Одним із найбільш відомих програмних засобів є «Sing&See». Програма забезпечує візуалізацію висоти тону, тембрових характеристик і динаміки голосу, що сприяє розвитку слухового самоконтролю та корекції інтонаційних помилок. Серед сучасних мобільних застосунків значну популярність мають «Vocalizer» та «PitchTime.Pro», які пропонують вправи для розвитку інтонаційної точності, вокального діапазону та музичного слуху. Їх перевагою є можливість адаптації вправ до індивідуальних особливостей голосу здобувача вищої освіти, а також надання миттєвого зворотного зв'язку щодо точності виконання. Водночас застосунок «Sight Singing Pro» орієнтований переважно на розвиток навичок сольфеджіо та читання нот з аркуша, поєднуючи вправи на слухове сприйняття з аналізом вокального виконання у реальному часі.

Окрему групу становлять програми для розвитку музичного слуху та інтервального мислення, зокрема «EarMaster» і «The Ear Gym». Ці програми спрямовані на розвиток здатності розпізнавати інтервали, акорди та ритмічні структури, що безпосередньо впливає на формування вокального слуху. У сучасних дослідженнях також простежується тенденція до інтеграції елементів штучного інтелекту та мультимодального навчання. Наприклад, новітні системи візуального контролю співу дозволяють поєднувати аналіз висоти звуку з контролем дихання та артикуляції, що значно розширює можливості професійної вокальної підготовки.

Таким чином, сучасне навчальне програмне забезпечення для розвитку вокального слуху характеризується інтерактивністю, адаптивністю та високим рівнем візуалізації вокального процесу. Використання таких програм у професійній підготовці майбутніх виконавців сприяє підвищенню ефективності вокального навчання, розвитку навичок самоконтролю та формуванню стійких слухових уявлень, необхідних для професійної виконавської діяльності.

Крім технічних аспектів, розвиток вокального слуху тісно пов'язаний із художньо-емоційною складовою виконавської діяльності. Сучасні методики передбачають формування здатності до емоційного сприйняття музики, розуміння стилістичних особливостей твору та відтворення художнього образу через інтонацію. Саме тому в процесі професійної підготовки важливу роль відіграють вправи на розвиток музичної пам'яті, образного мислення, слухової уяви та емоційної чутливості. Вокальний слух розглядається не лише як технічний інструмент контролю звучання, а і як основа художньої інтерпретації музичного твору.

Висновки. Сучасна методика розвитку вокального слуху має комплексний та інтегративний характер. Вона поєднує традиційні вокально-педагогічні принципи з інноваційними технологічними засобами навчання, спрямованими на розвиток інтонаційної точності, слухового самоконтролю, музичного мислення та художньої виразності. Ефективність розвитку вокального слуху значною мірою залежить від системності навчання, індивідуального підходу до студента та використання різноманітних методів активізації слухового сприйняття у процесі професійної підготовки майбутніх виконавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bottalico, P., Graetzer, S., & Hunter, E. J. (2016). Effects of speech style, room acoustics, and vocal fatigue on vocal effort. *Journal of the Acoustical Society of America*, 139(5), 2870–2879.
2. Mürbe, D., Pabst, F., Hofmann, G., & Sundberg, J. (2004). Effects of a professional solo singer education on auditory and kinesthetic feedback—A longitudinal study of singers' pitch control. *Journal of Voice*, 18(2), 236–241.
3. Shrivastav, R., Aithal, V., & Nanjundaswamy, M. H. (2017). Temporal resolution and active auditory discrimination skill in vocal musicians. *Journal of Voice*, 31(3), 376.e1–376.
4. Oates, J. M., Bain, B., Davis, P., Chapman, J., & Kenny, D. T. (2006). Development of an auditory-perceptual rating instrument for the operatic singing voice. *Journal of Voice*, 20(1), 71–81.
5. Sundberg, J. (1987). *The Science of the Singing Voice*. DeKalb, IL: Northern Illinois University Press.
6. Nix, J. (2020). *The Classification of Voice Types*. San Diego, CA: Plural Publishing.
7. Himonides, E., & Purves, R. (2020). Technologies for music education. In G. McPherson & G. Welch (Eds.), *The Oxford Handbook of Music Education*. Oxford University Press.
8. Svec, J. G., Popolo, P. S., & Titze, I. R. (2003). Measurement of vocal doses in speech: Experimental procedure and signal processing. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 28(4), 181–192.

Ходкова Н.С.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти Херсонського державного університету, м. Херсон, Україна
наукова керівниця – кандидатка педагогічних наук, доцентка

Гулько Н.О. м. Херсон, Україна

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ КАМЕРНО-ВОКАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ ВАЛЕНТИНА СІЛЬВЕСТРОВА

Камерно-вокальна музика посідає важливе місце у розвитку української академічної музичної культури другої половини ХХ – початку ХХІ століття. У наукових працях підкреслюється, що камерно-вокальний жанр створює сприятливі умови для поєднання музичної інтонації та поетичного слова, дозволяючи композиторів передати складні психологічні стани та індивідуальні переживання ліричного героя, що зумовлює значну роль останнього у розвитку сучасної музичної культури [3]. Саме камерно-вокальна творчість українських композиторів стала важливим полем художніх пошуків,